СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 217. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 19-го вересня 1939. No. 217. Jersey City, N. J., Tuesday, September 19, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВІДГУК СОВЄТСЬКОГО НАЇЗДУ У ВАШИНГТОНІ

ВАШИНГТОН. — Урядові кола пильно слідкували за розвоєм подій на сході Европи і за вмаршем совєтських військ у західньо-українські землі. Секретар Гол нараджувався зо своїми найближчими дорадниками, але сам не зробив жадної завваги у звязку з цим наїздом. Департамент стейту хоче переконатися, чи Совети, наїжджаючи території, що належали до Польщі, поповнили через це „акт війни". Коли так, то до Совєтів буде примінений невтральностевий закон і будеться їх трактувати нарівні з усіми іншими воюючими краями.

БОРА ЗА ПОВНУ НЕВТРАЛЬНІСТЬ.

ВАШИНГТОН. — У звязку з наїздом совєтських військ на західньо-українські території сенатор Бора заявив, що тепер є ще більше причин для Америки не втручатися в европейські справи. Бора сказав, що йому так видається, що Совети, захопивши ті українські і білоруські території, які належали перед останньою світовою війною до Росії, задоволяться тим і далі воювати не будуть.

ПОЛЬСЬКИЙ АМБАСАДОР ПРОТЕСТУЄ.

ВАШИНГТОН. — Польський амбасадор у Вашингтоні, Потоцький, зложив у секретаріяті стейту заяву, що Совети, вступаючи військом на польську територію, поповнили через те акт агресії.

ВПЛИВ СОВЄТСЬКОГО НАЇЗДУ НА КАНАДУ.

ОТАВА. — Совєтський мілітарний наїзд на західньо-українські землі, що належали до Польщі, викликав у Канаді величезне враження. З одного боку це засмутило канадійців; бо колиб Совети були зачислені до ворогів Англії, вигра малаб менше шансів, а також Канада з боку Пацифіку сталаб безпосередно від Совєтів загрожена. Та з другого боку цей наїзд має і додатні сторони, а саме, він зеднає цілу канадійську націю біля военних завдань. Бо він поставить до одного табору і націстів і комуністів. Також, у Канаді думають, що це змусить Америку взяти в тій війні якусь більшу участь.

В НЮ ЙОРКУ ТВОРЯТЬ МЕДИЧНІ ВІДІЛИ.

НЮ ЙОРК. — В Ню Йорку почали творитись медичні відділи, в які входять лікарі, піклуванки й звичайні люди. Ці відділи мають за завдання займатись хворими і раненими на широку скалю, колиб зайшла для того яка потреба.

РЕЛІГІЙНА ПРЕСА ПРОТИ ВІЙНИ.

НЮ ЙОРК. — Перегляд релігійної преси в Америці в переважаючій більшості є за те, щоб Америка держалась осторонь европейських справ і щоб не вступала у війну.

СЕКРЕТАР ГОЛ ПРИГОТОВЛЯЄ ПРОМОВУ.

ВАШИНГТОН. — Секретар Кордел Гол приготовляє важну політичну промову, яку він виголосить наступного четверга, себто в день відкриття надзвичайної сесії конгресу, на Світовій Виставі в Ню Йорку. Цю промову він виголосить на запрошення всеамериканської юнії, й тому вона матиме тимбільшу політичну вартість.

ЗАОХОЧУЮТЬ ДО ФАРМЕРСЬКОЇ САМОВИСТАРЧАЛЬНОСТИ.

СОФЕРН (Ню Йорк). — Директор „Фармерс мерс секюриті адміністрейшен", Филип Гендерсон, заявив, що уряд буде заохочувати 18,000 малоземельних фармерів зо східних стейтів, щоб вони ставали самовистарчальними і самі мололи зерно, пекли хліб, виробляли масло, плекали дріб для домашнього вжитку, виробляли сир та сіяли волоконні ростини й з них виробляли матерію. В той спосіб вони стануть незалежними від міст і від фабричних продуктів. Як відомо, в той сам спосіб від довгих віків жили українські селяни й на відносно малих куснях поля здобували задоволяючий рівень життя.

ВПИСИ ДО ВЕЧІРНИХ ШКІЛ.

НЮ ЙОРК.— Вечірні середні школи (гай скулс), розпочали вписи учеників. З огляду на буджетові обмеження лише 30,000 зможуть дістатись на науку. В попередніх роках було 100,000. Приймати будуть лише тих, що шукають кредиту „Ріджента", а також тих, що задумують іти до каледжу.

СТРАЙК МОРЯКІВ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорські моряки застрайкували, домагаючись вищих плат у звязку з небезпекою, на яку вони наражаються, ідучи на военні европейські води. Внаслідок страйку не могли відїхати до Европи шість кораблів. До страйку прилучились моряки двох англійських кораблів, що були в нюйорськім порті.

ВІН ЗНАЄ ВІЙНУ.

Генерал Джан Дж. Першинг, командант американської армії у світовій війні, дістав у Вашингтоні від Джиди Мак китицю цвітів на свої 79-ті уродини.

ЗАГАЗОВУЮТЬ СУНИЦІ.

Д-р Р. Г. Лендон, професор Міннесотського університету, каже, що коли напустити вуглецевого двокису в коробку з свіжими суницями, то суниці постоять яких два дні довше, як звичайно, і не будуть псуватися. Ґаз не допускає до розгнивання і наросту цвілі.

ЖИВИЦЯ ВИЛОВЛЮЄ ЗЕРЕНЦЯ ЗОЛОТА.

По фабриках, де виробляють золоті речі, багато золота лишається у воді, що вживають для полокання. Щоб те золото у воді не марнувалося, придумано спосіб, як його виловлювати з води. Зеренця золота чіпляються грудочок живиці, вкинених у воду, а грудочки живиці з золотом уже легко виловити з води, щоб опісля знов призбирати його докупи.

СКЛЯНА ВОВНА.

Є тепер такі фабрики, що виробляють з розтопленого скла скляну вовну і ниточки. А зо скляних ниточок можна виробляти й скляну матерію, що придається для інсуляції електричних приладів, на непромокальні покривала та на заслони, або обгортки, щоб те, що завинене, скоро не нагрівалось або не розмерзалось.

ВАЛІЗКА Й КОЛИСКА ВКУПІ.

Недавно опатентовано в Америці таку колиску, що можна скласти її докупи і тоді виглядає вона на звичайну валізку. А коли треба, то знов можна звичайно розкласти її, і знов вона колискою стає.

ДЕ ДІВАЮТЬСЯ ЖАБИ В ОСЕНИ?

Жаба дебудь залізе собі в ямку на мочарі, зариється в мох і там завмирає на зиму. Часом і вода її там прикриє, і жаба разом з водою навіть і замерзне, але прийде весна, жаба розмерзається, пробуджується зо свого зимового сну і починає рохкотати.

НАСЕЛЕННЯ СХІДНЬОЇ МАРХІЇ.

На основі підсумків перепису населення з 17. травня ц. р. ствердили, що в Східній Мархії (Австрія) живе 7,000,000 мешканців, з того у Відні 1,919,000.

103 ПРАВОСЛАВНІ ПЕРЕЙШЛИ НА РИМО - КАТОЛИЦИЗМ.

В селі Тимошівці, лунинецького пов., 103 православні перейшли на римо-католицизм.

МОЖНА СТРІЛЯТИ ЕЛЕКТРИЧНИМ ПРОМІННЯМ.

Недавно винайдено в Америці такі кріси для науки стріляння, що стріляють тільки електричним промінням. Стрілець прицілиться, потягне за язичок, з кріса блисне проміння і зазначить місце, де малаб куля поцілити. Тож можна безпечно вчитися стріляти й не марнувати набоїв.

СКЛО, ЯКОГО Й ВОГОНЬ НЕ ЗНИЩИТЬ.

Недавно два американські винахідники, Г. П. Вуд і Мартин Е. Нордберг, видосконалили таке скло, що можна його так розпекти, що аж почервоніє, і відразу покласти на лід, і не трісне. Лід стопиться, але скло не трісне. Можна таке скло нагрівати навіть такою газовою лямпою, що то нею залізо розтинають, і не трісне.

ВОВНА З КАМІННЯ.

Коли страшенно розпекти, то й каміння розтопиться й переміниться в плин. А той плин можна перемінити або в дрібнесенькі волоконця, або в вовну камяну. Такої камяної вовни вживають для інсуляції електричних приладів.

МОРЕ ДЖЕРЕЛОМ РАДУ.

Отой рад, що то вживають його до лікування пістряка в людини, знаходиться не тільки по копальнях землі, але й у морі. Що глибше в море, то більше раду. Найбільше його в намулі на дні морському. Та всеж таки досліди показують, що раду в морській воді та в намулі так мало, що не виплачується його звіти видобувати.

9 КІЛЬОМЕТРІВ ГЛИБИНИ.

До недавна думали, що ніде на світі нема більшої глибини, як яких 6 кільометрів. Та недавні поміри морської глибини залогою американського корабля „Мілвокі" показують, що на схід від острова Гаїті на Атлантику є одно місце, що має 8 тисяч і 740 метрів глибини, тобто коло 5 англійських миль.

ХРИСТИЯНСТВО В ГЕРКУЛЯНУМІ.

Підчас відкопування руїн у Геркулянумі відкрили на стіні одного з найгарніших домів вирізаний латинський хрест, 45 цм. широкий і 60 цм. високий. Під хрестом був звуглений деревляний клячник, що його зреконстрували. Це доказує рішуче, що символ хреста мав релігійний характер та є потвердженням поборюваної досі тези, що в знищених вибухом Везувія в 76 р. по Хр. містечках Геркулянум, Помпеї і Стаїня існували вже зборища визнавців християнської віри.

ВИКОПАЛИНИ НА БЕРЕЗІ ЧОРНОГО МОРЯ.

Палеолітична експедиція Інституту для матеріяльної культури СССР, що від 1934 р. переводить розкопи від Інгуру до Туапсе на березі Чорного моря, викрила досі біля 50 місць з інструментами людини з ледяної доби. В окремих місцях знайдено камінні вогнища, що виявилися найстаршими свідками людського поселення на території СССР. Їх викопали в прибережних тарасах Чорного моря, що відносяться до ледяної доби.

Ці знахідки мають величезне наукове значіння. Досліджування окремих предметів буде закінчене впродовж цього літа.

НАГОРОДА ЗА ЗЛОВЛЕННЯ ВБИВНИКА СКАРБОВОГО УРЯДОВЦЯ.

Слідчий уряд у Станиславові визначив 500 зл. нагороди для того, хто причиниться до зловлення вбивника урядовця скарбового уряду в Товмачі, Осипа Петруса. Петруса ще 27. січня ц. р. побили невідомі напасники у с. Вільшаниці так сильно, що він помер.

КИНУВСЯ З СОКИРОЮ НА СУДДЮ.

У Мисловицях на Шлеську суддя засудив за якийсь проступ Й. Кенса на 1 р. вязниці. Коли Кенс почув такий присуд, витягнув заховану під блюзою сокиру та кинувся з нею на суддю. З великим трудом вдалося приявному на салі поліцаєві відібрати від Кенса сокиру.

ПЛОДОВИТІСТЬ УСТРИЦЬ.

Приглянулися вчені, що устриці морські такі плодовиті, що колиб зо всіх устричних яєчок виросли устриці, то за кілька літ усі моря булиб цілковито виповнені ними і води позаливалиб усі суші нашій землі. Однак устриці мають так багато ворогів, що тільки з деякого устричного яєчка виклюється устриця та виросте на дорослу устрицю.

МОЖНА БУДЕ БАЧИТИ І В НОЧІ.

Кажуть, що англійські військові власті мають тепер такий винахід, що при його помочі можна так легко бачити все в ночі, як у ясний день. Знаряд цей послугується інфрачервоним промінням, якого досі вживали тільки для фотографування на далеку віддаль крізь мряку.

СОВЄТСЬКІ ВІЙСЬКА ЗАЙМАЮТЬ УКРАЇНСЬКІ Й БІЛОРУСЬКІ ЗЕМЛІ

МОСКВА. — Верховне Командування Червоної Армії проголосило, що совєтські війська ввійшли на територію західньо-українських і білоруських земель, що були під Польщею, яка „вже перестала існувати". Ось тим, каже комунікат, сповнює Червона Армія свій „святий обовязок", беручи в охорону 11,000,000 українців і білорусів, своїх „братів", що були досі поневолювані Польщею. Военний совєтський комунікат подає далі, що „населення витає всюди з радістю совєтські війська". Каже, що ті війська у своїм поході майже не стрічають поважнішого опору з боку польської армії. Совєтська армія наступає на просторі яких 500 миль і вже ввійшла в глибину українських і білоруських земель на яких 50 миль. З цього виходить, що Совети вживають німецької тактики „блискавичної війни".

Забрані українські міста.

Перший комунікат згадує про такі міста Західної України, в які ввійшли совєтські війська: Рівне, Дубно, Збараж, Заліщики, Тернопіль і Коломия.

ЯК ПОВІДОМЛЕНО ПОЛЬЩУ?

МОСКВА. — В. Потемкин, заступник комісаря заграничних справ, вручив польському амбасадорові ноту, в якій повідомив його, що совєтські війська вступають на землі, що були досі під Польщею. Варшава, кажеться в ноті, перестала бути столицею Польщі, а також не знати, де знаходиться польський уряд. Це, подає нота, означає, що Польща „практично перестала існувати". Супроти цього Совети не можуть бути байдужними супроти долі „братів по крові" — українців і білорусів, що остались без оборони, і тому займає їх землі, щоб оборонити їх життя і майно. Польський амбасадор запротестував з обуренням проти того, що „Польща перестала існувати" і закинув Советам нарушення договору про ненапад.

УКРАЇНЦІ В РУМУНІЇ ДОМАГАЮТЬСЯ СВОЇХ ПРАВ.

ЧЕРНІВЦІ. — Румунія опинилася в дуже скрутному положенні, коли почула, що совєтські війська пішли на Польщу, щоб оборонити „братів". Американський кореспондент подає, що в Румунії живе понад міліон українців у Бесарабії й Буковині. Тепер ті українці звернулись до уряду з домаганням автономії. Совети запевнили Румунію, що не думають її нарушувати.

СОВЄТИ НЕ ВИПОВІЛИ ПОЛЬЩІ ВІЙНИ.

МОСКВА. — Совети стоять на тому, що вони не ведуть війни з Польщею і запевнили Англію, Францію і 24 держави, що вони держаться далі невтральности.

БУЛОБ ТЕ САМЕ, ЯКБИ БУЛИ З ДЕМОКРАТІЄЮ.

ЛОНДОН. — Британський уряд не знає, яке заняти становище супроти того, що Совети забрали від Польщі землі. Те саме є і з Францією. Забере багато часу, заки вони скажуть у цій справі остаточне слово. Покищо війни Совєтам не виповідають. А дехто підкреслює, що ті землі, які Совети забирають від Польщі, вони булиб забрали навіть у такому випадку, якби були в теперішній війні по стороні Англії й Франції, а проти Німеччини. Дехто іде так далеко, що припускає таке, що це може прийти до війни між Советами і Німеччиною, коли будуть дінитися з Польщею.

ХАОС І ТІЛЬКИ ХАОС.

ЧЕРНІВЦІ. — Заграничні кореспонденти, що приглядаються до польсько-німецької війни, подають згідно, що польський жовнір добрий і хоробрий. Зате не дописало командування. І не дописали офіцири, що тепер, покинувши свої частини, втікають громадно до Румунії. Армія не мала доброго проводу. Ніхто не знав, де є головне командування. Про кожну зміну побуту командування німці знали якнайдокладніше й до години. Тому бомбардували разураз ті місця. Польські інжинири цілком не дописали. Військові частини, а то й цілі армії, боролись на власну руку — без звязку. Евакуація відбувалась без усякого пляну. А як хаотично вона виглядало, то видно з цього, що коли до Черніовець перелетіло 132 польські літаки, то два з них вдарили в себе, а той, що злетів на землю, потоорщив іще три інші польські літаки.

ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД ЗА ГРАНИЦЕЮ.

ЧЕРНІВЦІ. — Польський президент Мосціцький і міністер заграничних справ Бек є вже в Буковині, звідки разом з іншими польськими міністрами вийдуть далі. Бек заявив головам дипльоматичних місій, що були приділені до Польщі, що їх „місія скінчена".

СОВЄТИ ВИЗНАЛИ СЛОВАЧЧИНУ.

МОСКВА. — Совєтський уряд визнав „словацьку республіку" і заявив, що вишле до неї свого дипльоматичного представника.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НОВИЙ ПОВОРОТ

Уже другий раз за один місяць большевицький уряд Росії зробив такий поворот у своїй політиці, який світова преса називає бомбою. Першою бомбою була згода з націстичним урядом Німеччини, з котрим большевицький уряд Росії був нібито непримирним ворогом. Другою бомбою є заключена цими днями угода між Росією і Японією, тою самою Японією, з котрою Росія теж буцімто була непримирним ворогом, з котрою Росія вічно воювала за поширення інтересів на Далекому Сході.

Як угода Росії з Німеччиною, так і угода Росії з Японією є подією великої ваги, яка кидає тінь на цілий світ довкруги. Політики властиво ще навіть не розгадали її повного значіння. Через неї повстає ціла низка питань, на котрі найбільше знаючі не можуть знайти відповідей.

Передовсім хотіли би знати, що штовхнуло Росію до такого кроку. Чи зробила це Росія зо страху перед війною на два фронти, себто з Німеччиною на заході та з Японією на сході? Себто, чи не хоче в цей спосіб Росія замирити Японію, щоб мати силу виступити на заході, де Німеччина може посунутися задалеко на схід? Іншими словами, чи не звернена ця угода Росії і Японії проти Німеччини?

Чи може вона всетаки зроблена за порозумінням з Німеччиною? В такому випадку Німеччина, Росія і Японія створили би могутній союз величезних держав, котрого вістря звернене би було передовсім на найбільшу державу світу, Британську імперію, проти котрої кожна з тих трьох вела кампанію, кожна на свою руку.

Відповідей на ці питання, які обходять увесь світ, тепер ніхто не знає. Та відповіді на них станують ясні в дуже короткім часі, бо події в нинішньому світі поступають з блискавичною скорістю. Кажуть, що історія нині твориться так скоро, що історики не можуть за нею поспішати. Пишуть нині угоди й трактати, але їх часто передирають, ще заки на них засхне чорнило. Держави гинуть на наших очах за один день, зовсім немалі держави програють боротьбу на життя й смерть за один тиждень.

Від відповідей на великі питання залежить між іншим, на жаль, і доля українського народу. Від того, як до себе ставляться Німеччина й Росія, чи пак властиво, як до себе відноситься німецький диктатор Гітлер і російський диктатор Сталін, залежить, що зроблять з західньою Україною, котра досі належала по неволі до розгромленої тепер польської держави. Чи мають у тій справі вони вже яке порозуміння, чи може вони стоять у ній на противних становищах? Є дані думати про перше, але є й дані припускати друге. Найближчі дні принесуть для українців далекойдуче вирішення. Яке воно буде, воно не змінить бажання українського народу рішати своєю волею про свою долю.

Дві основні вимоги сучасного моменту

Світ переживає бурхливі часи. Вони щойно зачались, але вже є познаки того, до чого вони можуть довести кожний нарід, кожну суспільність. Оті бурхливі часи захопили вже почасти і Злучені Держави. Про ті бурхливі часи заговорили малощо не на передодні нової світової катастрофи в старім краю, у львівському „Новому Часі". Появився там знаменний голос про „дві основні вимоги сучасного моменту". Це вступна стаття, затитулована „Спокій і довіря". Піднесені в ній думки такі важні, що у великій мірі дадуться пристосувати живцем і до українського життя в Америці. Як американські громадяни, бажаліб ми сповнити у той час не тільки наші обовязки супроти Злучених Держав, але також і допомогти нашим братам і сестрам в Европі визволитися з варварських і диктаторських тюрем. Але так є, що й тут в Америці є між нами сами рижні темні сили, які використовують отсей бурхливий момент на те, щоб звести свої порахунки з поодинокими людьми, групами чи організаціями, а не на те, щоб скріпити нашу силу в Америці для добра цього краю й допомогти українській справі. Вже є навіть вислідки „праці" тих темних духів. І треба надіятися, що їх буде ще більше... Та все те треба вважати поганим, дуже поганим, але нормальним явищем. Так воно звичайно буває, що темні сили ділають сильніше в таких часах, коли в страха великі очі, коли люди чимнебудь хвилюються і тратять скоро духову рівновагу. Таке буває не тільки з людьми, а не навіть і з урядами. Та все те є завжди переходове, хвилеве і ніщо інше. І на це треба памятати і нам в Америці. І стояти твердо при своїх словах і ділах, мати довіря до своїх людей, з нічим не наглити, нічого й нікого не лякатись. Бо за нами і перед нами — тільки чиста справа. І чисті руки, з якими би брались ту справу боронити, з якими її боронимо й будемо боронити.

А тепер передамо згадану вище старокраєву статтю:

Спокій і довіря.

У неспокійних та бурхливих часах, що їх сьогодні переживаємо, у часах загального захитання рівноваги, мусимо особливо ми, українська суспільність, за всяку ціну зберегти основні чинники суспільного і національного життя: **спокій і довіря**. Говориться сьогодні багато про „білу війну" чи там „війну нервів", яка має на меті перед усякою озброєною розправою ослабити і знівечити найперші певність внутрішнього самопочуття противника, його „мораль", вичерпанти його нервову субстанцію. Мало сьогодні народів в Европі, які булиб у такому незавидно кепському положенні, як саме ми, українці. Цілком не можемо знати — бо хтож це сьогодні знає? — як розвинуться далі світові події, як уложаться фронти, що чекає Европу як цілість та всі її окремі держави і народи. Всеж, переможцями у цій великій пробі нервів і характерів вийдуть напевно ті, що найдовше збережуть внутрішній спокій, тверезість оцінки, довіря до себе самих і свого власного середовища.

Спокій і довіря — ось два фундаменти, на котрих можемо з виглядами на успіх будувати наші концепції, укладати пляни, лаштувати свої громадянські й особисті справи. Потрібний цей внутрішній спокій головно тому, що тільки він уможливлює ясну і холодну оцінку ситуацій, тільки про його існуванні і суспільності можуть здобуватися на зрілі рішення. Ніяка постанова, роблена в атмосфері гарячки і паніки, не є добра. Треба собі здати справу, що йдуть часи, повні змін і неспокою, які будуть накидувати нашому громадянству щораз нові конечности, будуть його ставити у щораз нові ситуації, висувати щораз інакші вимоги; тільки при збереженні просто камяного спокою зможемо проплисти без особливих шкід між наїженими гострими підводними скелями ріжноманітних евентуальностей.

Більше, ніж гармат, воздушних налетів і газових атак треба в таких часах, як наші, боятися обстрілу всяких пропаґанд з усіх сторін, усяких суґестій, обіцянок, „позитивних розвязок" української справи, що ними ріжні сили будуть намагатися приєднувати до себе українську суспільність. Оце ми напр. чували вже дещо про „реукраїнізацію" у Великій Україні, про „зміну курсу", чули й оту українську пісню над Збручем, що її зневеля почали по тамтому боці співати. Не знаємо, що можемо почути завтра з інших сторін, не знаємо, хто і які схоче нам обіцяти „визволення", чи інші „концесії". **Все це треба приймати з незвичайно вигостреним критицизмом і крайньою здержливістю.** Мусимно дбати, щоб ці примандливі голоси не розкололи нашої суспільности на низку поборюючих себе таборів, чи орієнтацій; мусимо дивитися не на інших, але передусім на свій власний національний інтерес.

Тісно з питанням спокою, як психічної основи всіх наших рішень, вяжеться проблема довіря, чи скажемо ще докладніше: **віри в себе самих, свою спроможність.** Для всякої справді дозрілої нації справа віри в себе самих, справа внутрішнього суспільного довіря є чимось вповні самозрозумілим, є взагалі передумовою всякої, чогось вартної політики. Чи приходить комусь сьогодні в Англії на думку квестіонувати правильність політики свого уряду? Чудовий зразок політичного здоровля нації дає сьогодні Франція; ще вчора розбита і розварена, сьогодні стоїть муром за своїм премієром і урядом. Ні в Англії, ні у Франції провідники політичного життя не заявляють претенсій на свою непомильність і ґеніяльність. Алеж не у ґеніяльності провідників доступ справи; він передусім у спаяності і солідарности тамошніх суспільств, що єдино дають силу і спроможність протримати навіть дуже лихі і повні невдач години. Лише історія покаже — злу, чи добру політику, веде Гітлер; тільки історія є остаточним мірилом вартостей. Алеж саме те, що Гітлер взагалі веде якусь політику, полягає на тому, що має ким її вести, що за ним стоїть муром ціла велика суспільність. Англійці давно зрозуміли цю засадничу правду; для них завжди куди важніше є справа внутрішньої національної солідарности, побудованої на вірі у себе і свою расу, ніж справа надзвичайної талановитости і чудотворности своїх провідників.

Оноді трапився на нашому ґрунті характеристичний випадок, який наглядно доказує, що в цій площині не все в нас у найкращому порядку, та що наші люди моглиб трохи краще тримати свої нерви на припоні. Оце якось органи безпеки притримали двох директорів і синдика українського львівського „Пром-Банку". Арештованих по кількох днях звільнено. Всеж, на тему спеціяльно тих арештовань почали кружляти найдивовижніші верзії. Залежало комусь на тому, щоби почати ширити суґестії, що керівники „Пром-Банку" „гарячі голови", добрі патріоти, але ризиканти", що з ними інтереси „непевні". **Є досить таких, що їм залежить на тому, щоби підривати довіря українського загалу до власних установ.** Очевидно, всі підозріння і поголоски виявилися вже по кількох днях нестійні, нічого в банку підозрілого не діялося, ніхто не робив нічого, що моглоб захитати основами інституції. Більш обережних калькуляцій, забезпек і асекурацій, як їх має „Про-Банк" годі хіба собі подумати. Але **темні сили осягнули своє**, панікерство почало приносити перші плоди. Той і другий, підшитий зайцем щадник і вкладчик почав вибирати вклади, ширити довкола себе дефетизм, створювати настрій неспокою. Ситуацію, на щастя, швидко опановано і життя банку вернулося до норми. Не застановляється такий панікер, що нікуди він не втече зо своїми грішмині, що в його панчосі вони наражені сто разів скоріше на ризико втрати й обезвартнення, ніж у банку.

Мутатіс мутандіс — це можна застосувати і до всього іншого, до загалу наших установ, проводу товариств, а головно національного політичного керівництва. Щож лекшого, як усякими суґестіями, сплетнями і поговірками захитати довіря до власного проводу, запідозріти його про це й інше — і самих себе ось так у найкритичнішому часі обезголовити! Бувають моменти у політичному житті народів, коли загал мусить попросту вірити — без доказів і арґументацій, що рішення, винощені в даних конкретних умовинах, є єдиноможливі і доцільні, дарма, що вони не завжди і не у всьому покриваються з біжучими настроями та чуттєвими наставленнями дня. Адже ті, що їм випадає рішати, знають, чому так роблять; вони такі самі добрі українці і також самовіддані національній справі, як і всі інші.

Наша суспільність стоїть перед великим і важким іспитом своєї політичної зрілости. Її любов батьківщини, її патріотизм, її відданість національній справі, не може і не сміє проявлятися в якихсь непродуманих чуттєвих відрухах і реакціях. **Хвиля вимагає від нас усіх не гарячки і нервів — але ще і ще раз: довіря і спокою.**

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

М. Л., Сайксвил, Па. — Це свідські люди. Самі не бажають собі, щоб їх імена були подані до часописів.

ЗАВМИРАЄ НА ЧАС СПЕКИ.

Медвідь завмирає на зиму. Не вмирає зовсім, тільки завмирає. Лежить собі в зимі в своїм барлозі наче мертвий, одначе серце в нім легесенько не перестає битись увесь час. А по дуже теплих краях, де нема зими, є такі звірята, що завмирають на час літньої спеки. На острові Мадагаскар, наприклад, живе такий їжачок, що завмирає на час літньої спеки. Затовстий на спеку.

Карел Чапек.

ГОРДУБАЛ

КНИГА ПЕРША.

21)

Із хати виходить присадкуватий парубок. „Послухай, Дюло", Кличе Степан, „постав коні в холодку та дай їм обрóку й води. Сюдою, господарю". Гордубал мимоходом оглядає двір: стодола розвалена, по дворі похожають льохи, там чепіряться індики; до одвірка заколене якесь велике шило.

„Це голка, пане, голка на плетення кошів", пояснює Степан. „А нову стодолу будуватимемо з весни".

На порозі стоїть старий Маня з довжелезними вусами під носом.

„Веду вам, тату, господаря з Кривого", промовляє Степан і аж якось надимається. „Хоче з вами говорити".

Старий Маня веде гостя до хати й неймовірно чекає, що буде. Гордубал достойно сідає, лиш на половині задка, щоб було видно, що рука ще не в рукаві, й каже: „Ну, Степане, скажи, що і як".

Степан показує зуби й викладає цілу ту велику новину: що господар дає йому свою єдину доньку Гафію, коли підросте, що тому хоче говорити з татом, щоб із ним погодитись...

Гордубал киває головою: авжеж, так.

Старий Маня ожив. „Гей, Дюло, принеси горівку! Витаю вас, Гордубале; чи добра була дорога?"

„Добра".

„Слава Богу. А добрий у вас урожай?"

„Та добрий".

„А чи всі здорові?"

„Дякую красно, здорові".

Коли оттак було сказано, що годиться, переходить старий Маня до діла. „То ви маєте лиш одну доньку, Гордубале?"

„Щож, лиш одна народилась".

Старий похихикує, але очима нишпорить. „Не кажіть, Гордубале, ще може прийти син. Відпочивши, поле добре родить".

Юрай смикнув рукою, наче хотів махнути.

„Може народиться синок, спадкоємець", шкіриться старий і стежить очима. „А добре виглядаєте, Гордубале; ще пятьдесять літ будете газдувати".

Гордубал помалу тре собі потилицю. „Ну, як Бог дасть. Щож, Гафійці не треба буде чекати на спадщину. Хвалити Бога, посаг їй для неї мав".

У старого Мані світяться очі. „Щеб пак ні! В Америці, кажуть, гроші лежать на землі, тільки нагнись і збирай, егеж?"

„Так легко це не є", думає Гордубал заклопотано. „Але бачите, Мане, як то з тими грішми. Маєш їх удома — вкрадуть; положиш їх до банку — також украдуть. Краще їх вложити в господарство".

„Свята правда", згоджується старий Маня.

„Дивлюсь я тут", продовжує Гордубал розважно. „Багато людей з ріллі тут не може жити. Самі багниська та кінці. Гадаю, що господар мусить тут мати десятки гонів пустині, щоб міг з того прожити".

„Щож, правда", цідить обережно старий. „Тяжко тут ділити господарство. Наш найстарший, Михайло, мав би дістати газдівство, а ті інші двоє — лише уділи".

„Скільки?" — вистрілив Юрай просто.

Старий Маня несподівано заморгав. Ех, ти, що тягнеш чоловіка за язик? „Три тисячі", пробурчав, зизувато поглянувши на Степана.

Гордубал швидко це собі розрахував. „Тричі три — отже девять, десять тисяч, кажете є варте ваше господарство?"

„Як то, прошу, тричі три?" — сердиться старий. „Дочка також має дістати уділ".

„Правда", признає Гордубал. „Отже, скажім, тринацять".

„Але ні, то ні", крутить головою старий. „Це ви, Гордубале, лише так жартуєте?"

„Нічого не жартую", триває на своїм Гордубал. „Я хотів би знати, Мане, скільки коштує таке господарство в рівнині?"

Старий Маня ні в цих, ні в тих, Степан вирячив очі: чи то багач Гордубал хоче купити садибу Манів?

„Такий маєток не дістанете ані за двацять тисяч", каже старий навмання.

„Зо всім, що стоїть і лежить?"

Старий захихикав: „Маєте добрий апетит, Гордубале. Тримаємо четверо, пятеро коней на дворі".

„Я думаю без коней".

Старий Маня споважнів. „А що ви власне, Гордубале, придивили: маєток купувати чи дочку засватати?"

Гордубал почервонів. „Маєток купувати — я, та купувати маєток у рівнині? Болото буду купувати, що? Лозу на дудки, ге? Дякую красно, Мане, але я чоловік отвертий. Коли ми обидва порозуміємось, коли ваш Степан повінчається з Гафійкою, то ви відкажете свій двір Степанові. По весіллі дістане ваш Михайло від мене свій уділ готівко. Дюла також".

„А Марія?" — докинув Степан.

„Марія також — більше вже нікого не маєте? Хай собі Степан газдує тут у Рибарах".

„А що Михайло?" — питає старий, не кваплячись.

„Ну, дістане уділ, хай їде з Богом. Чоловік молодий — радіше візьме гроші, ніж рілю".

Старий Маня крутить головою. „Ні, ні", бурчить, „це не піде".

„А чомуб не йшло?" — випалив Степан.

„А ти йди звідси, йди геть!" — розкричався старий. „Що ти тут мішаєшся до справи?"

З ображеним буркотінням виходить Степан на двір. Дюла, розуміється, у коней.

„Так що, Дюло?" вдарив його Степан по плечах.

„Гарний коник", оцінює парубок по знавецьки. „Чи міг би я на нім проїхатись?"

„Занадто добрий для твого задка", цідить Степан і вказує головою на хату. „Наш старий"...

„Що?"

„Ет, нічого. Робить, що може, щоб мені зіпсував щастя".

„Яке щастя?"

„А, ніяке. Що ти знаєш?" Тихо на дворі, тільки свині рохкають самі для себе; від багниська чути квакання, жаби вже починають.

„А зостанешся в Кривому, Степане?"

„Може — я ще не рішився", задається Степан.

„А господиня?"

„Що тобі до того?" грає Степан таємничого. Е, комарі! А ластівки мало не стелються животами по землі. Степан позіхає, мало челюсть собі не вивихне. Що ті два старі там так довго копаються? Хай би собі носи повідкушували.

Зо злости й нудоти Степан витягає кошикарське шило з одвірка й заколює його з цілою силою. „Так, тепер витягни його", каже він до Дюли.

Дюла його витягає. „Підн, хто глибше?" Хвилину вони бавляться тим, що заколюють шило в двері, аж тріски летять.

„А що", каже Дюла, „піду до дівчат. З тобою вже нічого не буде".

(Далі буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

• З ДНЯ •

„БРАЦЯ РУСІНІ!"

Нюйорський „Нови Свят" з 14 вересня ц. р. поміщує замісць редакційної статті поему А. Войціцького під заг. „Недзьведзь таньчи". В тій поемі автор висміває Совети, що вони танцюють так, як їм Гітлер прикаже; а далі завзиває українців, щоб вони не вірили Гітлерові, що він хоче створити самостійну українську державу, а щоб ішли разом з „брацьмі полякамі звиценжиць германуф"—бендзем народамі". Вкінці грозить українцям: „І бяда вам, еслі тего не відзіце як ґермане лейон обфіце крев ляшон... За вольносць вальчими і нашон і вашон!"

„БРАЦЯ ПОЛЯЦИ!"

Те все файно, „браця поляци". Ми радіб вам помогти; але що ми порадимо, коли у вас самих нема розуму. Гітлерівська небезпека висіла над вами вже від кількох останніх літ. Кожний розумний нарід був би приготувався до тої небезпеки, був би старався злікідувати внутрішні спори, заводолити своїх власних людей і чужих, що знайшлися в границях його держави.

А чи ви це зробили, „браця поляци?" Замісць того, щоб прихилити до себе українців, ви палили їх церкви, розвязували їх інституції, тисячами саджали до тюрем, не дозволяли їм набути клаптика землі, а на їх землі висилали своїх кольоністів. З розпукою гляділа українська мати на своє виголодніле немовля, яке змалку ниділо, бо не могло виссати з виснажених материх грудей належної скількости корму.

„РЕЗЕРВАТИ" ДЛЯ УКРАЇНЦІВ.

Вже Гітлер мобілізував свої полки проти вас, „браця поляци", а проте ваш уряд уперто відмовляв українцям найменших полекш. Даремно наші угодові політичні партії благали уряд про якунебудь уступку; хочби на те, щоб скріпити свої сили п р о т и „спільного ворога". Уряд у відповідь післав тисячі українців до тюрем і на шибеницю. А наші угодові політичні партії проте заявляли льояльність супроти Польщі; і хоч мали звязані руки, то обіцяли бодай ногами копати „спільного ворога"...

В той сам час ваш великий лідер, бувший міністер, Станіслав Ґрабський, радив вам іще більше загострити режім, усувати з посад не лиш урядників-українців, але й службу, робітників по фабриках і насилати на їх місце поляків. Він навіть пропонував зробити для українців резервати, подібні до тих, які зробила для своїх кілкасот тисяч індіян Америка. Не хотів Ґрабський розуміти того, що нас є біля вісьмох міліонів. Він бажав нашої слабости, цілковитої прострації. А хіба може слабий і тяжко ранений нарід помагати комусь? Він жеж сам не має сили.

ПРОТИ „СПІЛЬНОГО ВОРОГА".

Закликаєте тепер нас, „браця поляци", до спільного ворога, германів, в імя всесловянської ідеї. Гаразд. Колиж бо минулого року ви заключили союз з Гітлером і разом з ним умовились розкавалкувати словянську державу, Чехословаччину. Це ви минулого року зі всіх сторін розпочали кампанію проти словянської держави і разом з германами рвали її на шматочки.

Це ви, далі, виступили зо скаженою кампанією проти другої словянської молоденької держави, званої Карпатська Україна. Вона була мала, немічна, лиш пів міліона людей. А ви розпутали проти неї страшну кампанію, а навіть післали сотки своїх агентів до неї, щоб її з середини розсадити і віддати її другому ворогові словянства, Мадярщині. Така тоді була ваша воля і воля Гітлера. А хоч проти тої вашої - гітлерівської волі виступила зо своїми геройськими Січовиками Карпатська Україна, то ви, замісць піддержати ту словянську державу, пішли проти неї й замачали свої руки в її крові...

МОЖЕ ТЕПЕР НАБЕРЕТЕ РОЗУМУ.

Може остання ваша власна трагедія навчить вас розуму. Може бодай тепер ви зрозумієте найпримітивнішу на світі правду, що щоб комуть помогти, то треба самому мати силу. А придавлена й обезсилена вами вітка українського народу, що є, чи була під вашим пануванням, не може вам так довго помогти, як довго сама не відзискає сили. А відзискає вона силу тоді, коли дістане те, що їй віддавна належалося, що загарантоване міжнародніми договорами: повну свободу і право завідувати собою.

Чи розумієте це, „браця поляци"? Чи є ще час на направу?

Кивав головою.

Павло: Що тобі сказав недобрий батько, коли запримітив, що ти цілуєш його одиначку?

Микола: Нічого не говорив, тільки кивав головою.

Павло: Нічого більше? Таж це найлагідніший чоловік під сонцем.

Микола: На жаль, він не кивав своєю, тільки моєю головою...

Жінка є жінка.

— Миколо, — говорить жінка до чоловіка, — мусимо конечно поїхати в гори...

— Алеж, кохана, мусимо подумати про наші довги...

— Це, дорогий, можемо зробити і в горах.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Нова народня твердиня.

Життя кожного народу мусить у якийсь спосіб проявлятися. Боротьба є найсильнішим виявом життя і той тільки нарід живе справжнім життям, який творить і бореться. Коли говориться про боротьбу, то серед нас часто діється так, що українці, замісць обєднатись і скупчити свої сили проти зовнішних ворогів, боролися та поборювали себе самих. Тому слушно один з поетів питає: „Вже навіть тіні наших героїв зза гробів питаються нас: Чому у вас вражда й лють і земля стогне від проклонів? Чом сліпіє ваше покоління, і замісць на ляха та Москву ви в себе кидаєте камінням?" Боротись нам треба, але так, щоб постояти один за другого. На кожну народню справу мусимо глядіти не з точки одної або другої партії, але з точки загальної, з того, яка з того буде користь для нашої нації.

Події, які відбувались і відбуваються на наших очах, отворили нам очі й наш загал починає глядіти на світ реальними очима. Наш загал вже пізнався на фарбованих лисах і вовках в овечій шкірі, які для власної користи обіцювали нам волю, незалежну державу, а потім, бачачи більшу користь для себе деінде, віддали наш нарід на поталу ворогам. Наш нарід уже знає, що нам треба числити на Бога та на свої власні сили. Наш нарід уже прийшов до переконання, що коли він має піти вперед, звільнитися з пут і збудувати власну державу, то мусить це зробити власними силами.

Зворот до ліпшого вже замітний серед нашого громадянства. Тертя уступає згоді, а нечинність заміняється в діяльність. Люди починають інтересуватися більше собою і своїми справами, гуртки починають лучитися в громади і набувати свої домівки, де могли сходитися, обмінюватись думками і спільно працювати.

Доказом, що воно так є, може послужити хочби нюарський загал, який недавно набув одну таку домівку, а тепер закупив другу, ще більшу, при вул. Вилием. Є це величава чотиро - поверхова будівля, яка може помістити тисячі людей водночас, не перешкоджуючи один одним. Є там доволі місця на все, на великі віча і малі підприємства. Є там також повно місця на забави для молоді, є там і ріжного роду прилади для ґімнастики і т. п. Старші чи молодші мають там нагоду забавитися так, як кому любо, розвиватися і працювати для власного добра, як теж для добра нашої загальної справи.

Офіціяльне відкриття цеї нової домівки під числом 180 William Street відбудеться в суботу, 23-го, і неділю, 24-го вересня ц. р. Назва цеї нової домівки є Ukrainian Center of Newark. Судячи по дотеперішній праці комітету, як теж попертю тої справи нашим загалом, є надія, що та нова домівка буде направду центром нашого громадянського життя в Нюарку, на що вказує вже сама назва.

Адвокат В. Кузьма.

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

Одним фронтом!

Співаємо в пісні: „До праці рідної ставай, хто любить Україну!" Коли згадаю за цю пісню і за ці слова, то рука дрожить мені при писанні, бо чую гук гармат і стони тих наших рідних, що там гинуть за нашу правду, за рідну землю. І тому вважаю, що дуже на часі отих багато редакційних статтей „Свободи", що накликують наш нарід до розваги, до єдности, бо цього нам усім в тому моменті так дуже треба. Подаймо собі тепер усі руки в праці для допомоги нашій нещасній українській поневоленій землі. Памятаймо, що Христос каже нам, що найбільше щастя, коли можемо віддати душу-життя за інших. Чи не можемо віддати частину нашої обєднаної праці для Рідного Краю? Чи мусимо навіть у тому моменті себе взаємно нищити, обвинувачувати і ділити на ґрупи через політичні чи релігійні вірування?

Знаю, що про єдність легко говорити, але тяжко, дуже тяжко її здійснити. Та зате можна її мати, і то хоч між ґрупами, що мають один і той самий політичний і національний світогляд. Ось тому не можу зрозуміти того, щоб ми могли називати себе націоналістами і творити в громаді дві ґрупи, що з собою не співпрацюють. І то тому, що одні, скажім, ходять до католицької церкви, а другі до православної. Так не повинно бути. Як ми добрі націоналісти, то повинні стояти разом і спільно та пляново працювати, разом маніфестаційно виступати і разом влаштовувати національні свята, українські дні й т. п.

Ось ті слова не пишу до ґазети, щоб на когось накидатись чи когось кривдити на чести і переконаннях. Ні. Я хочу тільки просити всіх тих, що кермують нашим організованим життям в громаді, щоб вони таки впливали, щоб з огляду на таку важну хвилину ми в громаді виявили себе добрими українськими націоналістами й ішли разом.

Українець.

РЕЙМІ, ПА.

Український священик професором каледжа.

Пароха української греко-кат. церкви в Реймі, о. д-ра Онуфрія Ковальського, запросила Семинарія і Каледж св. Францішка в Лоретто, Па., на виклади старинних мов, еврейської та староґрецької, на богословськім і фільософічнім відділі. Тому, що Лоретто віддалене від Реймі всього 30 миль, о. Ковальський буде доїздити з викладами, виконуючи водночас і свої душпастирські обовязки в парохії. Згадаємо, що о. Ковальський набув докторат у Ню Йорку на фільософічнім факультеті в 1922. році, й то із старинних мов. Він є автором таких праць: „The Ukrainian Folksongs" (Boston, 1924) і „Panslavizm and its Ukrainian Characteristics".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НАШІ КЛЮБИ.

Це дуже гарно, коли наш нарід орґанізується, розбудовує наше життя, будує Народні Доми, довкола яких обєднує життя нашого народу. Мені довелося в останніх часах бувати в ріжних місцевостях і приглянутись до тамошнього життя, зокрема до наших клюбів, що то повинні би бути осередком нашого політичного, товариського й культурного життя. Те, що я завважив, заставляє мене сказати про це кілька слів.

Нам усім залежить на тому, щоб наші клюби були дійсно культурними, себто культурним осередком товариського життя. Мені здається, що по тому, як такі наші клюби виглядають і яку ведуть працю, судять часто американці ввесь наш нарід, а властиво всю нашу іміґрацію і її культуру.

З того, що я бачив, можу сказати, що є в нас клюби, які цілком незаслужено носять назву „культурних", бо вони ніякої культурної праці не ведуть. Шинкування не є ніякою культурною працею, а коли „діяльність" клюбу обмежується головно до продажу горячих напитків, то це є ніяка діяльність, а як є — то хіба шкідлива. До діяльности і культурности не можна зачислити і те, коли в клюбах по цілих ночах тльки грають у карти. А і таке я завважив.

Мало де я завважив, щоб у клюбах були шафи з книжками. Нема навіть видань про українську справу, що писані англійською мовою. Нема нікого, щоби про такі видання подбав та щоб їх порозсилав в імені клюбу по ріжних визначних американцях, чи до місцевих американських ґазет, чи хоч до бібліотек.

Не бачив я по клюбах якоїсь культурної української обстанови. Є часто зле намальовані портрети Шевченка і Франка, що з сумом споглядають на тих, які всю свою енерґію збивають на „пікових" чи яких там „дамах", асах.

І не подобались мені оті пісні, що їх вигукували по тих клюбах. Їх слова і зміст та спосіб співу цілком не вказували на культурність. А вже найгірше, коли при цьому є ще й молоде покоління, а з ним і молоді дівчата.

Не є я проти забави чи того, щоб собі хтось і випив, як забажає. Але я є за те, щоб це мало культурний вигляд. Не кажу, що так, як я написав, є всюди, по всіх клюбах. Ні. Але твердж, що я бачив такі випадки, яким не повинно бути між нами місця.

Михайло Люлька,
Сайксвил, Па.

ОСЕЛ
(Східнє оповідання.)

У Гамадані, головному місті перської провінції Льорісатан, жив торговець Алі. Був відомий не лише в місті, але теж у ближчих і дальших селах, куди заходив зо своїм веселим осликом, навантаженим під сам верх. Всюди були йому раді, де лиш він зявився, бо все був веселий, все розповідав щось нове з міста, кожному сказав привітне слово, а його крам усе був добрий і дешевий. Правда, небагато заробляв, а всеж стільки, що якось жив, а навіть трохи щадив на старі літа.

Аж навістила країну пошесть на домашні звірята. І Аліїв ослик за кілька днів ледви волік ноги, а голову похнюпив. Не торкав поживи та вкінці за якийсь час задер ноги і згинув.

Це для Алія була велика шкода, якої не міг надолужити, бо в усьому краю лютувала пошесть і осли погинули, наче змовились. Бідний Алі не міг купити осла, а без осла не міг торгувати.

У журбі зайшов до кадія та просив у нього поради. Кадї потягнув люльку, нахмарив чоло та хвилину думав. Потім пустив дим із люльки та сказав:

— Може дасться щось порадити. Не журися та вір Аллагові, щоби додав мені сили. Вернися до хати, а прийди до мене завтра точно годину після пранішньої молитви.

Як Алі відійшов, кадї сказав слузі, щоби скликав парубків, які не мали ніякої роботи.

В означену пору зібралося чимало здорових юнаків у кадія та були дуже цікаві навіщо їх кадї покликав. Вкінці прийшов кадї з Алієм.

Спитав найближчого юнака:

— Скажи мені, Омаре, що думаєш про жінок?

— Що я думаю про жінок, кадї? Думаю лише це, що то найдосконаліше сотворіння. Як Аллаг створив чоловіка, запримітив, що йому приключилося одно лихо. І тоді створив Єву. Чоловік це Божа спроба, а жінка, це мистецький твір. Глянь лише на жінку! Чар її очей! Солодке все її єство! Чи є щось таке у чоловіків? Чи чоловік бодай у приближенні може бути такий вірний, чи може так кохати? Чи взагалі може мірятися з жінкою? Далебі, кадї, жінка це вершок досконалости...

— Досить, досить,— відповів кадї. — Забирайся! А що ти скажеш Семале?

— Ах, пане, я замолодий, щоби міг цю справу мудро розсудити, а всеж знаю стільки. Що я був би без матери? Серед болю привела мене на світ, виховала й доглядала. Невжеж можеш порахувати всі ті ночі, які вона не доспала задля мене? Люблю і шаную мого батька, та коли маю яку журу, пожалуюся матері. А скільки мати вспокоїла батька, коли він розсердився на мене за якінебудь мої збитки.

— Правду кажеш, можеш відійти. Тепер ти говори, Саїфе, що ти думаєш?

Саїф глянув на кадія із захопленням і став вихвалювати жінок. Вкінці сказав:

— Кадї, всю досконалість жінок оспівали наші славні поети. Бідний той, що не має вдома жінки, а щасливий той, що має на кого здатися, хто має вірну та мудру жінку.

Так менше-більше говорили й інші юнаки, аж пока не прийшла черга на Габіба, що дуже лютий і сердитий слухав похвал усіх попередніх. Він відповів кадієві:

— Хто таке говорить і думає про жінок, мусить бути глухий і сліпий. Жінки гарні? Раз я був на морі. Там плавають хлиняки (медузи), на перший погляд гарні. І раз я узяв такого хлиняка з води, щоби краще приглянутися. Щож я держав у руках? Якусь дриглясту нечистоту, яку я з обридженням відкинув. Таке і з жінками. Приглянетеся до них лише трохи зблизька. Навіщо вони малюють собі лице, брови, очі, зуби? Бо самі відчувають, що їм щось недостає. Так, кадї, забери їм усі ті прикраси, забери їм засоби до малювання, а дістанеш того морського хлиняка. Невжеж їх голос кращий від соловейкового співу? Невжеж ти ніколи не чув бабського скреготу? Навіть пси так не гавкають. Я кажу, що коли мужчини посперечаються і коли викрикають, то цьому винні жінки. Жінка це наче батіг для мужчини, це його кара. Чим скорше позбудеться її, тим краще для нього.

Кадї з усмішкою слухав того попрікання жінок. Потім звернувся до Алія, який нічого не розумів і сказав:

— Знаєш, Алі, що пошесть знищила всіх ослів, тому я не можу дати тобі чотироніжного осла, зате можу тобі дати двоніжного. Візьми собі того Габіба на службу. Будеш напевно вдоволений ним, бо такого осла не знайдеш у всьому світі.

Нинішні покупці.

До ґросерні вбігає хлопчик і каже: Мама казали, щоб ви дали мені два квасні огірки.

Ґросерник: І що більше?

Хлопчик: І... 15 фунтів цукру.

Ґросерник: Скажи мамі, що я можу дати тільки 2 фунти цукру.

ПЕРЕЖИТКА „АТЕНІЇ".

Піклуванка Штромаєр держить на руках 10-місячну дочку кінового творця, Ніколу Любич, що приїхала на кораблі „Ситі оф Флинт" до Галіфаксу, Нова Шотляндія, з розбитої „Атенії".

ЯК МОЯ ЖІНКА КУПУВАЛА ФУТРО НА РАТИ

(Весела подружа історія).

Моя жіночка називається Єва, як прамати людського роду. Вона прегарне сотворіння, але час від часу, маю з нею малі конфлікти, як ось наприклад у тій історії з футром.

— Справді — говорила вона, — ти дуже нерозумно думаєш. Чотириста злотих за футро — це просто смішна ціна.

— Гадаєш? — поспитав я. — Та річ не в тому, чи футро дешеве чи ні, а в тому, що ми тих чотириста злотих не маємо.

Єва задумчиво гляділа на долівку.

— Ціла трудність, що те футро продає фірма Кіт і Лис. Деінде можнаб його дістати на рати.

Я насупився.

— Так, дійсно. Але раз воно є у фірмі Кіт і Лис, а Кіт і Лис на сплати не продає, то даремне про це і балакати.

Я взяв у руки часопис, щоб зазначити, що справа закінчена. Але Єва мовчала; вона раз-у-раз гляділа на долівку.

Нараз скрикнула весело.

— Вже маю! Дивно, що мені це відразу не прийшло на думку.

Я відложив часопис і глянув на жінку.

— Що маєш? — спитав я недовірливо.

— Я знаю, як це зробимо — сказала. — Незвичайно проста розвязка.

— І як же виглядає ця твоя незвичайно проста розвязка? Чи не думаєш вломитися до фірми Кіт і Лис?

Єва засміялася. Це завжди грозить небезпекою, коли Єва з моїх жартів сміється.

— Який ти дотепний! — сказала. — Не бійся, зовсім нічого страшного. Я тільки думала, щоб футро купив мені приятель.

— Приятель? — простогнав я і мороз перейшов мені по спині.

— Так, добрий мій приятель. Бачиш, я думала, що ти міг би це футро купити, а я потім куплю від тебе на рати. Я можу що тижня зо своїх грошей щадити по 10 зл., отже така сплата не потреває довго. А щоб і ти щось заробив, можеш піднести ціну на 450 злотих.

— Це гарно говориться — сказав я. — А що буде, як ти реченця сплат не дотримаєш? Чи маю тебе заскаржити?

— Я буду точно платити рати — заявила твердо Єва. — А якщо справді не додержу слова, то чейже можеш мені футро відібрати. Ти знаєш, як воно водиться при ратальних сплатах: футро буде моєю власністю щойно по сплаченні цілого довгу. А втім, зробимо письменну умову.

Вогонь - полумя, вона побігла до свого бюрка і вернулася з папером у руці.

— Я знайшла сьогодні припадково стару умову на радіовий апарат — сказала. — Ми можемо її легко переробити на футро.

— Це вже щось — промовив я, не дуже захоплений. — Але нема змислу підписувати убову, якщо ти справді не маєш наміру, тримати зобовязань. Ти і в думці собі не май якнебудь викрутитися. Я буду поводитися з тобою, як з чужою людиною. А не заплатиш рати, відберу тобі футро і продам.

— Очевидно, коханий! Цеж і стоїть у нашій умові.

Кінець був такий, що ми ввечері підписали умову, а я, щоби показати свою доброзичливість, дарував Єві перші чотири рати. На другий день прийшла вона з міста в футрі, а я переказав повну суму фірмі Кіт і Лис.

Це було гарне футро, мушу признати. Але коли надійшов реченець пятої рати, сказала Єва, що в неї нема ні сотика. Я поставився твердо і приневолив її таки заплатити. На рату дав я їй посвідку, а вона назвала мене безсердешнім скупарем і відійшла до своєї мами.

Шесту рату вирівняла точно — але тої самої днини пропали десь гроші, які я положив на бюрку, щоб заплатити податок за собаку.

А потім ішло щораз гірше. Грошеві засоби Єви були завжди цілковито вичерпані, а коли семої, восьмої й девятої рати вона не виплатила, я зробив ужиток зо свого права і відібрав їй футро. І мушу признати, що вона це приняла спокійно, заявляючи, що я вповні правий і що нічого іншого мені не лишалось.

— Ти мусиш його тепер продати — говорила з жалем. — Коли пощаститься тобі, дістанеш 150 або 200 зл. Ношені футра не легко збути за добрі гроші.

— Ліпше 150 чи 200 зл., як нічого! — промимрив я.

— Очевидно — сказала Єва. — Тим більше, що саме стільки потребуємо, щоб купити новий зимовий плащ.

— Невжеж футро це не зимовий плащ?

— Певна річ, але футро мусимо продати...

— А що сталося з твоїм торічним зимовим плащем? — перервав я їй.

— О, чи я не розказувала тобі? Я його продала, адже мала вже футро і він був мені зайвий. А гроші придалися, щоб заплатити тобі пяту рату.

Я мовчав, бо був ущерть приголомшений.

— Ти певне не маєш іще купця на футро? — спитала Єва.

Я заперечив головою.

— Мушу намовити мою маму, щоб за 200 зл. відкупила від тебе футро.

— А що потім? — сондував я.

— Потім? Потім ти даси мені тих 200 зл. і я куплю собі зимовий плащ.

— Або побіжиш до мами і відкупиш від неї футро.

Єва сплеснула в руки.

— Чудова ідея, коханий- — закликала. — А мені це і не прийшло на думку! Таким чином буде вона нас коштувати всього 200 зл., а мусиш признати, що це справді оказійне купно.

І коли вона ще говорила, я вийшов з кімнати і приніс футро.

— Ось маєш! — сказав я. — А тепер зовсім добре можемо і нашу умову спалити.

І Єва, вогонь - полумя, вибігла до кухні і принесла сірники.

(З англійської мови переробила **К. М.**).

ЧЕМПІОН ОРАЧ.

Карло Гаґеман з Гвітленд, Ілл., дістав трофей за своє чемпіонство орача на 62-гім запобіганні у Гвітленді. Він дістав цей титул 1923 року, а по 16 роках одержав його вдруге.

Тільки вартісні речі.

Одного разу славний гуморист посперечався в товаристві за щось з одним із присутніх. Опонент в одному менті сказав:

— Алеж, мій пане, голову даю в застав!

— О, я беру тільки вартісні речі, — перервав йому гуморист.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(83)

Тарзан зрозумів, про що йде. Але сила невідомої отрути почала ділати і на нього. Він пробував цю силу отрясти, але це йому не вдалось. Його ноги ступнево завмирали і він тратив над ними панування. Те саме діялося з руками. Параліж підступав ближче до серця і вкінці Тарзан безсильно повалився вниз.

Те саме, тільки трохи скорше, сталось і з усіми іншими. А пару годин пізніше затроєні тіла лежали в ряді перед королевою Мінофрою. Вона любувалась тим видом. Коло неї стояв її вірний дорадник. Але серед затроєних тіл чомусь бракувало тіла Тарзана. Що з ним сталося?

З розмови королеви з Кандосом вияснилося, що сталося з ним. Королева запитала: „Чи цього дикого чоловіка, званого Тарзан, ти запроторив до тюрми так, як я це звеліла?" —„ Так, ваша високосте", відповів Кандос. „Я його запроторив у тюрму і навіть звелів наложити ланцюх, бо він дуже сильний".

Нагло з затроєних тіл одно зарухалось. Це був Вуд. До нього верталося життя. Бо фактично їх не отроєно на смерть, тільки приголомшено. Так, як поволі втікало від них життя, так тепер верталось. Напеоед він зміг заворушити головою, далі руками і ногами. Вкінці вони зовсім опритомніли.